



अर्थ

अर्थ पत्र प्रधाना' इति कौटिल्याः अर्थमूली घर्मकामाविति । —कौटिलीय अर्थशास्त्र
संपादक—प्रो. वा. गो. काळे ★ सहसंपादक—श्री. वा. काळे

वर्ष ११

पुणे, बुधवार तारीख १७ ऑक्टोबर, १९४५

अंक ४२



सुंदर व रसिक स्त्रियांची निवड

आशा

सौंदर्य साधनें

विक्रीसंघटनेचा व्याप
पेशावर ते मद्रास व केरळा ते
कलकत्त्यापर्यंत पसरला आहे.

(स्वतःचे डेपो : मुंबई-गोवा-बंगलोर-दिल्ली)

वरील माल तयार करणाऱ्या महाराष्ट्रीय शास्त्रज्ञांचा कारखाना

दि आयडिअल इन्स्टिट्यूट

४५, प्रिंसेस स्ट्रीट, मुंबई २.

कारखान्याच्या वाढीसाठी ठेवी घेणे आहेत.

बेकारीचा प्रश्न सोडवा

विमा कंपनीपेक्षा अभिनव योजना

सुशिक्षित स्त्री-पुरुषांसाठी : फक्त ५०० रुपये भांडवल गुंतविणारे
स्त्री, पुरुष पाहिजेत

द. म. १००/१५० रु. मिळवून देणारा एक नवीन उद्योग
म्हणजेच

फडके प्रॉडक्ट्स आणि रेडसन् प्रॉडक्ट्सची एजन्सी घेणे
नवीन सुधारणा, नवीन सवलती, असांड उद्योग वंशपरंपरेने
करा. नोकरीची जवारी नाही. अर्ज पाठवा. आपल्या बर्बाद आपल्या
गावी राहून उद्योग करा—

हरिभाऊ भंडारे

स्वाजाव डेपो, १४८८ शुक्रवार, पुणे

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र, लि.

(शेड्यूल्ड बँक)

हेड ऑफिस : पुणे शहर

- भांडवल -

अधिकृत	रु. ५०,००,०००
विक्रीस काढलेले व स्वपलेले	रु. १५,००,०००
चसूल झालेले	रु. १२,५०,०००
एकूण खेळते भांडवल	रु. १,३०,००,००० वर
नवीन विक्रीस काढलेले रु. ५ लाखांचे भांडवल सर्व स्वपले.	

आता विक्रीकरता शेअर्स नाहीत.

—डायरेक्टर बोर्ड—

श्री. डॉ. कृ. साठे, चेअरमन

श्री. व्ही. पी. वर्दे, प्रो. व्ही. जी. काळे, श्री. एन. जी.
पवार, श्री. एस. जी. मराठे, श्री. आर. सी. सोहोनी, श्री.
टी. व्ही. रानडे, श्री. एम. आर. जोशी, श्री. एफ. डी.
पदमजी, श्री. एम. व्ही. गोखले, श्री. व्ही. एच. देशमुख.

—शाखा—

डेकन जिमखाना, खडकी, मुंबई (फोर्ट), गिरगाव,
जळगाव, नागपूर, रत्नागिरी, कोपरगाव,
फैजपूर (ये ऑफिस)

सर्व प्रकारचे बँकिंगचे व्यवहार केले जातात.

सी. व्ही. जोग, मॅनेजर

दी भारत इंडस्ट्रियल बँक लि.,

पुणे शहर

शाखा—पुणे लष्कर, वारामती, लोणावळा, बेलापूर-
रोड, खोपोली, ओझार (जि. नाशिक)

चेअरमन:—श्री. के. व्ही. केळकर, M. A., LL. B.

एकूण खेळते भांडवल रु. ३२ लाखांचेवर

- : व्याजाचे दर : -

करंट ३ टक्के, सेव्हिंग २ टक्के, सेव्हिंग (स्त्री सातेदार) २ १/२ टक्के,
कायम ठेवी २ ३/४ ते ४ १/२ टक्केपर्यंत (मुदत ६ महिने ते ५ वर्षे)

शेअर विक्री चालू आहे.

- गतवर्षी ऑर्डिनरी शेअरवर ४ टक्के करमाफ डिव्हिडंड दिले.
- सेव्हिंग सान्यातील रकमा चेकने काढता येतात.
- शॉर्ट टर्म डिपॉझिटस् स्वीकारली जातात.
- मुंबई, नगर, नाशिक, बंगलोर, असीक्रेरी, बेळगांव, धारवाड, हुबळी, कोचीन, कालिकत वगैरे गांवांवर डिमांड ड्राफ्ट्स दिले जातात.

रा. बा. साळवेकर, B. A., LL. B.

नी. ना क्षीरसागर,

मॅनेजिंग डायरेक्टर.

विविध माहिती

बंगाल सरकारने घड्याळें मार्गे केलीं नाहीत.

१५ आक्टोबरपासून हिंदुस्थान सरकारने घड्याळें एक तास मार्गे करून पूर्व स्थितीस आणण्याचें ठरविलें, तरी बंगाल सरकारने घड्याळें मार्गे न करण्याचें ठरविलें आहे.

ग्रेट ब्रिटनमधील पेट्रोल रेशनिंग

पेट्रोल रेशनिंग रद्द करणें किंवा पेट्रोलचें रेशन वाढविणें ग्रेट ब्रिटनमध्ये तूर्त शक्य होणार नाही, असें सरकारतर्फे पार्लमेंटमध्ये सांगण्यांत आलें. १९३८ च्या अखेरचे मानानें आज नागरिकांसाठी उपलब्ध असलेला पेट्रोलचा साठा फक्त ४०% आहे.

अमेरिकेचें ग्रेट ब्रिटनला आर्थिक सहाय

अमेरिकेनें ग्रेट ब्रिटनला १५ अब्ज रुपये कर्जाक देण्याचें मान्य केलें आहे. जरूरीप्रमाणें ग्रेट ब्रिटननें ह्या रकमेचा उपयोग करावा व परत फेडीसाठी त्या देशास अमेरिकेनें भरपूर सवड द्यावी, अशी योजना आहे.

हिंदी तांदळाचें पक्क-सरकारी अंदाज

क्षेत्र	उत्पादन	दर एकरी
(हजार एकर)	(हजार टन)	(पौढ)
१९४३-४४ ८१,११७	३०,६६४	८४७
१९४४-४५ ८०,७५४	२७,१२२	७५२

तांदळासालील एकूण क्षेत्रापैकी २९.२% बंगालमध्ये, १३.३% मद्रासमध्ये, १२.१ बिहारमध्ये, १०.२% मध्यप्रांत-बन्हाड व ९.६% संयुक्त प्रांतांत आहे. मुंबई प्रांताचा हिस्सा ३.२% आहे.

हिंदी तांदळाची परदेशी निर्गत

बंगाल व ओरिसामधून	मद्रास, मुंबई व सिंधमधून	एकूण निर्गत
(टन)	(टन)	(टन)
१९४० ८३,२००	१,६१,२००	२,४४,४००
१९४१ ८२,६००	२,१९,७००	३,०२,३००
१९४२ ६५,४००	२,६६,२००	३,३१,६००
१९४३ २,५००	७०,३००	७२,८००
१९४४ ३१	१८	४९

निग्रो स्त्रियांस जुळीं मुलें अधिक

श्वेत स्त्रियांपेक्षा निग्रो स्त्रियांना जुळीं मुलें जास्त होतात, असें अमेरिकेंतील जनन आकडे सांगतात. श्वेत स्त्रियांच्या ५,७०,०९६ बाळंतपणापैकी फक्त एकाच बाळंतपणाचे वेळीं ४ मुलें एकदम जन्मास येतात, ह्या उलट ९,३७,८९७ निग्रो बाळंतपणापैकी एका बाळंतपणांत ४ मुलांचा जन्म होतो.

महायुद्धांचीं नांवे

१९१४-१८ चे युद्धास महायुद्ध असें म्हणतात. तेव्हां, १९३९-४५ च्या युद्धास महोत्तर युद्ध म्हणावयाचें काय ? पहिलें जागतिक युद्ध व दुसरें जागतिक युद्ध अशा नांवांनीं त्या युद्धांस ओळखतां येणें शक्य आहे, त्याचप्रमाणें चतुर्वाषिक व षट्वाषिक युद्ध असेंहि म्हणतां येईल. पहिलें जर्मन युद्ध व दुसरें जर्मन युद्ध असेंहि म्हटलें तरी चालेल किंवा कैसरचें युद्ध आणि हिटलरचें युद्ध अशा नांवांनींहि त्यांची ओळख पटण्याजोगी आहे.

दिवसांत ११३ मिनिटें रडणें

नुकतेंच जन्मलेले मूल दिवसांतून सरासरीनें ११३ मिनिटें रडतें. जुळ्या मुलापैकीं एक रडलें कीं दुसरें रडूं लागतें, ह्या समजास आधार सांपडत नाही.

सुभद्रा

श्री. विनायकराव हे राजकमळ कलामंदिरांत आपल्या नव्या " सुभद्रा " बोलपटाचें चित्राकरण करीत आहेत.

बँक ऑफ इंग्लंडवरील शस्त्रक्रिया

" बँक ऑफ इंग्लंडवर शस्त्रक्रिया करण्यांत येणार आहे, तिचें तपशीलवार स्वरूप अद्याप प्रसिद्ध झालेलें नाहीं. फडणवीस, डॉ. डाल्टन, ह्यांच्या कुशलतेवर व आकलनशक्तीवर माझा विश्वास आहे; त्यांस बँकेच्या जागतिक स्थानाची माहिती आहेच. तेव्हां, बँकेच्या भवितव्यास बाधक होण्याजोगें ते कांहींहि करणार नाहीत अशी अपेक्षा आहे. " बँक ऑफ इंग्लंडचे गव्हर्नर, लॉर्ड केव्हे, ह्यांचे उद्गार. बँकेच्या घटनेत बदल करणारें सरकारी बिल गेल्या आठवड्यांत प्रसिद्ध झालें.

अविवाहितापेक्षा विधवांचा व काडीमोडवाल्यांचा विवाह सुलभ

अविवाहितापेक्षा घटस्फोट घेतलेल्यांची किंवा विधवांची व विधुरांची लग्नें अधिक सुलभतेनें होतात असा अमेरिकेंतील अनुभव आहे. काडीमोड केलेल्या ३० वर्षे वयाच्या स्त्रीचा विवाह होण्याचा संभव १०० त ९४ असला, तर त्याच वयाच्या विधवेचा विवाह होण्याचा संभव १०० त ६० असतो परंतु ३० वर्षे वयाच्या अविवाहित स्त्रीचा विवाह होण्याचा संभव मात्र १०० त फक्त ४८ असतो. विवाहाचा अनुभव असणारास पति किंवा पत्नी लवकर मिळवितां येतात.

नवयुग चित्रपट लि., पुणे

वरील कंपनीस ३० एप्रिल, १९४५ अखेर संपलेल्या वर्षी ४१,८५२ रुपये निवळ नफा झाला, परंतु तो वाटून टाकण्या-ऐवजी कांहीं जुना तोटा भरून काढण्याकडे त्याचा विनियोग करण्यांत येणार आहे. मेसर्स पिअरलेस पिक्चर्सचे श्री. सामंत हे मॅनेजिंग एजन्सीचे भागीदार झाले आहेत. येत्या दोन वर्षांत तयार होणारे चित्रपट ठराविक निवळ नफा कंपनीस उरल ह्या अटीवर पिअरलेस पिक्चर्सला विकण्याचा करार कंपनीनें केला आहे. कंपनीची वार्षिक सभा ता. २८ ऑक्टोबर रोजी आहे.

रिझर्व्ह बँकेचे (कलकत्ता) पब्लिक डेट ऑफिस

रिझर्व्ह बँकेचें (कलकत्ता) पब्लिक डेट खातें सध्या कानपूर आहे, तें तेथें १० नोव्हेंबर रोजी बंद होऊन कलकत्ता येथें २६ नोव्हेंबर रोजी सुरू होईल. कांहीं रेकॉर्डीचें ऑक्टोबर अखेर कलकत्त्यास स्थलांतर करण्यांत येणार असल्याकारणानें, कानपूर कचेरीच्या कौंटरवर २१ ऑक्टोबर पासून सरकारी रोखे स्वीकारण्यांत येणार नाहीत; रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, ८ कौन्सिल हाउस स्ट्रीट, कलकत्ता येथें ते पूर्वीप्रमाणें स्वीकारले जातील. १० नोव्हेंबरपर्यंत जें टपाल कानपूर कचेरीस पोचण्याचा संभव नाहीं, तें मॅनेजर, रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, पब्लिक डेट ऑफिस, ८, कौन्सिल हॉल स्ट्रीट, पोस्ट बॉक्स नं. ५५२, कलकत्ता ह्या पत्त्यावर पाठवावें.

श्री. दांडेकर ह्यांचा हीरक महोत्सव

जी. जी. आर. दांडेकर मशीन वर्क्स लि. चे संस्थापक श्री. गोपाळ गणेश उर्फ " दादा " दांडेकर ह्यांचा हीरक महोत्सव दांडेकर सत्कार समितीतर्फे भिवंडी येथें रविवार, ता. २१ ऑक्टोबर रोजी मोर्चाच्या परशुराम पॉटरी वर्क्स लि. चे श्रीमंत परशुराम बळवंत गणपुले ह्यांच्या अध्यक्षतेखाली साजरा होणार आहे.

अर्थ

वा. व. र. (ट. सा. माफ.) किरकोळ अं. २ आणे.

अपोक्षित आर्थिक मंदीवर उपाययोजना

बेकारीचे निवारण कसे करणार ?

पॅसिफिक महासागरातील युद्ध अपेक्षेपेक्षा लवकर थांबल्या कारणाने त्यासंबंधातील मोहिमांच्या योजना व त्यांचे प्रतियर्थ केलेली तयारी ह्यांमध्ये स्वाभाविक रीतीने गोंधळ उडाला. लष्करी हालचाली, युद्धसामुग्रीचे उत्पादन, पुरवठा व वहातुक ह्यांच्याशी निगडित झालेल्या असतात आणि त्यांचा ह्या रीतीने आर्थिक व्यवस्था व व्यवहार ह्यांच्यावर परिणाम होत असतो. लढाया थांबल्या की लढाऊ साधनांच्या पुरवठ्याबाबतची व उत्पादना-विषयीची मागणी बंद होते आणि ह्या कामांत गुंतलेली माणसे रिकामी होतात. निरनिराळ्या रणक्षेत्रांतील सैनिक व त्यांच्या कुटुंबास असलेले लोक स्वदेशी परत आणावे लागतात आणि त्यांच्या दैनिक उद्योगाची व चरितार्थाची तरतूद करावी लागते. युद्ध चालू असतां सरकारी खर्चाचा ओघ जोराने वहात असतो, त्यास ओहोटी लागते, त्यावर पोसली जाणारी माणसे बेकार बनतात, जनतेची प्राप्ति घटते व एकंदरीने आर्थिक मंदीचे वातावरण चोहोकडे फैलावते. ही एक प्रकारची सामाजिक आपत्तीच असल्याने तिला तोंड देण्याची तयारी अगोदर वेळीच सरकार करित असते. रणांगणावरून परत येणाऱ्या सैनिकांस काम पाहून देणे, बेकारीनिवारणार्थ रस्त्यांची, कालव्यांची, रेलवेजची, घर-बांधणीची वगैरे सरकारी कामे काढणे इत्यादि उपायांच्या आसलेल्या योजना अंमलांत आणल्या जातात आणि पैशाचा मंद होणारा ओघ चालू ठेवण्यांत येतो. लोकांस शांततेच्या काळांतली कामे मिळतात, त्यांची प्राप्ती बंद होत नाही व उद्योगधंद्यांस चालना प्राप्त होऊन समाजाच्या आर्थिक यंत्राची चक्रे फिरतीं रहातात. हिंदुस्थान सरकारच्या युद्धोत्तर पुनर्घटनेच्या योजना, जपानी युद्धकल्पनेपेक्षा लवकर समाप्त झाले असल्यामुळे, मार्गे ओढून त्यांच्या अंमलबजावणीस शक्य तितक्या त्वरेने हात घातला जाणे आवश्यक आहे. अशा कार्यक्रमाचे मार्गीत अडवणी येणार, त्या दूर करण्याचे प्रयत्न कसोशीने केले जाणे इष्ट आहे.

दिल्ली येथे सर आर्देशीर दलाल ह्यांनी प्रस्तुत विषयाचा एका भाषणांत परामर्श घेतला हे समाधानकारक आहे. पसरून पहात असलेल्या आर्थिक मंदीविषयी भयसूचना देऊन तीवर कोणते उपाय योजले पाहिजेत ह्यांचेहि दिग्दर्शन त्यांनी केले. युद्धसमार्थीच्या आर्थिक परिणामांचा निर्देश आम्हीं वर केला आहे. त्या धर्तीवर सर आर्देशीर म्हणतात की येत्या आठ महिन्यांत आठ लक्ष सैनिक परत येतील, त्यांस काम मिळण्याची व्यवस्था व्हावी लागेल. सरकारी युद्धखर्च बंद पडल्याने त्यावर पोसले जाणारे वहा लक्ष लोक बेकार होतील आणि युद्धकार्याशी अप्रत्यक्ष संबंध असलेल्या लक्षावाधि स्त्री-पुरुषांची हीच अवस्था होईल. अपोक्षित भीषण बेकारीवर एकच परिणामकारक उपाय म्हटला म्हणजे जनतेस हवी असलेली कामे उभीं करणे हाच आहे. त्यासाठी लागणाऱ्या पैशाची बाण भासणार नाही असे सर आर्देशीर ह्यांचे

म्हणणे आहे. बँकांतील ठेवी युद्धकाळांत ६०० कोटि रुपयांनी वाढल्या असून चलनाचा विस्तार हजाराचेवर कोटींनी झालेला आहे. सैनिकांमध्ये सुमारे १०० कोटि रुपये निरनिराळ्या स्वरूपांत वाटले जातील आणि जादा नफ्याची ठेव ५० कोटींची सरकारापाशी आहे, ती धंदेवाल्यांस परत मिळेल. विविध प्रकारच्या मालाच्या दुर्मिळतेमुळे युद्धकाळांत लोकांस खर्च करता आला नाही, त्यासहि आतां वाव मिळेल. उदाहरणार्थ, घर बांधणीची कामे अडून बसली आहेत, तीं चालू झाल्यास कितीतरी लोकांस काम उपलब्ध होऊन प्राप्तीचा मार्ग सापडेल. स्वतःच्या नोकरीची तजवीज सरकारला करता येईल. तयार सामुग्रीची घरे कशी बांधता येतील ह्यासंबंधाने चौकशी केली जात असल्याची माहिती सर आर्देशीर ह्यांनी दिली आहे.

पैसा आहे, त्यास भरपूर मागणी आहे, कामासाठी माणसे तयार आहेत. पण सिमेंट, पोल्स, लोखंड, यंत्रे, हत्यारे इत्यादि सामुग्रीची व्यवस्था काय ? हीच मुख्य अडचण मार्गीत येत असल्याचे योजनामंड्यांनी सांगितले आणि रस्ते करावयाचे म्हटले तरी त्यांचे साठी जरूर असलेले रोखर्ष नाहीत आणि न हाशे वगैरे तयार करणारी तज्ञ माणसे नाहीत. प्रांतिक सरकारांच्या युद्धोत्तर पंचवार्षिक काळव्यांच्या, रस्त्यांच्या व विजेच्या योजना तरी ह्या परिस्थितीत कशा अंमलांत येणार ? आपल्या योजनांचा एक भाग म्हणून परंतु दुष्काळी स्वरूपाची व तोट्याची कामे त्यांस केवळ बेकारी निवारणार्थ चालू करावी लागतील. त्यांमध्ये त्यांस नुकसान निःसंशय येणार आहे आणि ते अपरिहार्य असल्याने त्यांचा चौथा हिस्सा स्वतः सोसण्याचे हिंदुस्थान सरकारने ठरवले आहे. त्यासाठी ५० कोटि रुपयांचे सहाय्य ते प्रांतिक सरकारांस देण्यास तयार आहे. प्रांतिक सरकारे २०० कोटि रुपयांचा खर्च संधिकाळांत जनतेस जरूर ते काम पुरवण्याकरिता करतील तर ही रकम नुकसान भरपाई म्हणून मध्यवर्ती सरकार त्यांच्या पदरांत टाकील. जनतेनेहि आपले कर्तव्य ह्या बाबतीत बजावले पाहिजे अशी त्याची अपेक्षा आहे. युद्ध संपले असतां त्यामुळे होणारी विशिष्ट वर्गाची प्राप्तीहि संपुष्टांत येणार आणि त्यांचे-कडून सरकारास मिळणाऱ्या करांच्या उत्पन्नांतहि घट होणार. ही तूट कोणत्या दुसऱ्या करानां भरून काढावी ह्याविषयी सरकार विचार करित आहे असे सर आर्देशीर म्हणाले. यांत्रिक आणि शास्त्रीय तज्ञांचा पुरवठा आर्थिक प्रगतीस अत्यावश्यक आहे आणि त्यासाठी हिंदी तरुणांस इंग्लंड व अमेरिका ह्या देशांत पाठवण्याची तजवीज झाली आहे, तिचा त्यांनी उल्लेख केला. जर्मनी व जपान ह्यांच्या पराजयामुळे रिकाम्या झालेल्या वाजारपेटांत हिंदुस्थानाने प्रवेश मिळवला असतां ह्या देशांच्या आर्थिक अभिवृद्धीस मदत होईल असे त्यांनी सांगितले. सध्याची हिंदुस्थानांतली राजकीय कोंडी फुटून जबाबदार मंत्रिमंडळाची स्थापना होण्याचे अगत्य सर आर्देशीर ह्यांच्या भाषणांत व्यक्त केले गेल्यावाचून राहत नाही. आपल्या प्रगतीच्या योजनांचे मार्गीतली ही घोंड दूर झाल्यावाचून त्या अपेक्षेप्रमाणे यशस्वी होणार नाहीत ह्याची जाणीव त्यांचेमध्ये सदैव जागृत आहे. भावी स्वतंत्र हिंदुस्थानाच्या आर्थिक सुस्थितीचा पाया आपण घालीत आहो असे त्यांनी अखेरस बोलून दाखवले आणि लोक-प्रतिनिधींची मंत्रिमंडळे लवकर स्थापित व्हावी आणि त्यांनी दशापुढे असलेले कठिण आर्थिक प्रश्न जनतेच्या पाठिंब्याने समाधानकारक रीतीने सोडवावे अशी इच्छा ध्वनित केली.

द. हैदराबादची गोदावरी व केरळांतील त्रावणकोरची पेरियार

(लेखक:-श्री. के. जे. तवनाप्पा, बेळगांव)

अमेरिकेंतील T. V. A. 'टेनसी नदी खोरे योजना' पूर्ण झाली आहे, ती योजना अंमलांत आणण्यासाठी "टेनसी व्हॅले अथॉरिटी" नावाचे मंडळ १९३३ साली अमेरिकन फेडरल सरकारने स्वतंत्र कायदा करून स्थापन केले होते. ही योजना पुरी होणेस तब्बल १२ वर्षे लागली. ह्या योजनेचे वैशिष्ट्य म्हणजे या योजनेचे उद्दिष्ट नद्यांस धरणे बांधून केवळ शेतीसाठी पाण्याचा उपयोग करणे एवढ्यापुरते मर्यादित नव्हते. शेतीसाठी पाटबंधारे, वहातुकीचे जलमार्ग व हेड्रो-इलेक्ट्रिकसिटी अशी विविध साधने निर्माण करण्याची योजना आखली होती, इतकेच नव्हे तर जंगलसंवर्धन, नवीन उद्योगधंद्यांची स्थापना, अद्यावत् नवीन शहरे निर्माण करणे, रस्ते बांधणे वगैरे विविध योजना पार पाडण्याचीहि ह्या मंडळावर जबाबदारी टाकण्यांत आली होती, ती जबाबदारी मंडळाने योग्य रीतीने पार पाडली असून ही संस्था व योजना अखिल जगाच्या आदरास पात्र झाली आहे. नियोजनाच्या बाबतीत आद्य व यशस्वी समजला जाणारा देश सोव्हियट रशिया सुद्धा 'टेनसी व्हॅले अथॉरिटी' शिक्षण केंद्रास अभ्यासासाठी आपले तज्ञ पाठवीत आहे तेवढ्यावरूनच या मंडळाच्या थोरवीची कल्पना वाचकांस होईल.

(ब.) हैद्राबाद गोदावरी व्हॅली स्कीम

निजाम सरकारने काही अंशी T. V. A., घर्तीवर 'गोदावरी खोरे योजना' तयार केली असून तीस येणाऱ्या २४ कोट रुपये स्वर्चास नुकतीच मंजुरी पण दिली आहे. या योजनेप्रमाणे वरंगल, करीमबाद, अदिलाबाद, जिल्ह्यांतील आठ लक्ष एकर जमीन पाटाच्या पाण्यासाठी भिजणार आहे व संस्थानास शेती व उद्योगधंद्याचे वाढीसाठी स्वस्त दराने पंच्याहत्तर हजार किलोवॅट (एक लक्ष हॉर्स पॉवर) जल-विद्युत् मिळणार असून अदिलाबाद जिल्ह्यांत कोळसा, लोखंड, जुनसडी, सोप स्टोन, फायरक्ले, वगैरे सनीज आणि मुबलक लांकूड, कापूस व गोडे पाणी यांच्या साभिध्यांत असलेले खेडे 'अंतरगांव' येथे 'निश्चामबाद' नांवचे विविध प्रकारचे उद्योगधंदे केंद्रीभूत झालेले नमूनेदार अद्यावत् औद्योगिक शहर निर्माण करण्यांत येणार असून त्या शहरास दोन खास रेल्वे लाइनने पश्चिमेस मुंबई कनेक्शनसाठी कुर्दुवाडी G. I. P. येथे व पूर्वेस विज्ञागपट्टम बंदर व इतर उत्तरेकडील व पूर्वेकडील भागांशी दळणवळण जोडणेसाठी व्हाया बस्तार एजन्सी B. N. R. रेल्वे लाइनस जोडण्यांत येणार आहे हे शहर खरोखर अखिल हिंदुस्थानांत आदर्शभूत होऊन राहील यांत संदेह नाही.

त्रावणकोरची पेरियार योजना

पेरियार नदी त्रावणकोर संस्थानांत सद्यार्द्रांत उगम पावून १४२ मैलांच्या प्रवासानंतर कोचीनच्या उत्तरेस कांगानोर येथे सान्या पाण्याच्या तलावास मिळते. हिच्या मुखाकडील भागांत ६० मैल वरपर्यंत जलवहातूक चालते. हैदराबाद व काश्मीर यांच्या प्रत्येकी ३ व म्हैसोरच्या ३ क्षेत्रफळाचे त्रावणकोर संस्थान आहे. ह्या छोट्याशा संस्थानने चालू युद्धकालांत केलेला उद्योगधंद्यांतील विक्रम व त्यांत पेरियारने उचललेला भाग प्रशंसनीय आहे.

धरण, कालवे, जल-विद्युत्ग्रहे, उद्योगधंद्याचे आश्रयस्थान या सर्व समुच्चय गुणांनी पेरियार अलंकृत झाली आहे. उत्तर त्रावणकोरांत कोचीनजवळील आलवे येथे सिमेंट, टेक्स्टाईल, ओगळे त्रावणकोर ग्लाससॉट, रासायनिक सते व केमिकल्स, वगैरे कारखाने पेरियारचे कांठी आहेतच. शिवाय एक टन अॅल्युमिनाइम तयार होण्यास अनेक टन बॉक्साईट, फोलकोक, चुनसडी, कॉस्टिक सोडा, अगणीत गोडे पाणी व विजेची प्रचंड अश्वशक्ती ह्यांचा फडशा पाडणारी हिंदुस्थानांतील कॅनेडिअन कंपनी (कलकत्ता) यांचा अॅल्युमिनियम स्मेल्टिंग कारखाना पण आलवे येथेच आहे. अर्थात् या कंपनीचे संस्थानने बरेच शेअर धारण केले आहेत. फार काय ? विशिष्ट धंदा विशिष्ट ठिकाणी निघण्यास विशिष्ट अनुकूलता लागते. याबद्दलकुम बांबू, गोडे पाणी, बेसिक केमिकल्स, अगणीत वीज, शेजारपास मिळणारे कापूस वगैरे कच्चा माल लागणाऱ्या 'रेयॉन' चा कृत्रिम रेशीम कारखाना आलवेसच निघणार आहे.

त्रावणकोरमधील इतर पेपर, पल्प, ग्रायवूड, चिनी मार्तीचे पोसलिन वेअर, टायर ट्यूब, रबर, प्लॅस्टिकस, सिल्क टेक्स्टाईल वगैरे धंद्यांच्या वसतीस्थानांबद्दल लेखकांस माहिती नाही.

गोदावरी कांठचे होऊं घातलेले निश्चामबाद, पेरियार कांठचे आलवे, मद्रा कांठचे मद्रावती, गंगाकांठचे कानपूर, कावेरी कांठचे मेडूर व तुंगभद्रा कांठचे हरीहर या औद्योगिक शहरांची नंबरवारी मात्र भविष्यकालच ठरवील.

नुकतेच जुलै महिन्याच्या शेवटच्या आठवड्यांत त्रावणकोर असेंब्लींत बजेट सादर करतांना तेथील दिवाण-प्रेसिडेंट सर सी. पी. रामस्वामी अय्यर यांनी संस्थानांत वाळूचे उद्योगधंदे काढून त्यापासून पन्नास ते सत्तर लक्ष रुपयांचे वार्षिक उत्पन्न घेण्याची शक्यता बोलून दाखविली व जल-विद्युत्संबंधांत त्यांनी असे सांगितले की मद्रास प्रांत, त्रावणकोर, कोचीन, म्हैसोर या चारींच्या जल-विद्युत्ग्रहांच्या कोरिलेटेड ग्रिड सिस्टीमने सारे दक्षिण हिंदुस्थान भर वीज पुरवठा करू व त्यायोगे दक्षिण हिंदुस्थानचे एक औद्योगिक युनिट (घटक) बनेल. अर्थात् या योजनेची महत्त्वाकांक्षा कृतीत उतरल्यास रानावनांतील लांबवरच्या ग्रामीण मार्गांतसुद्धा विजेचा संचार होऊन, शेती, धरगुती उद्योगधंदे यांना वीज मिळेलच. शिवाय शेतकऱ्यांच्या स्वैपाकघरांतसुद्धा त्याचा प्रवेश होणार नाही म्हणून कोणी सांगवें ? खेडेगांवांत रेडियो, रिफ्रिजरेटर यांचा प्रसार व मिल्कसेपरेटर्स, व्हेजिटेबल अँड फ्रूट कॅनिंग इंडस्ट्रीज, अॅनामिल फॉडर इंडस्ट्रीज, फूड प्रोसेसिंग इंडस्ट्रीज काढणे व लिफ्ट इरिगेशन चालू करणे अगदी सोपे होईल, हे काल्पनिक चित्र नसून आज रशिया, अमेरिका, जपान, युरोपमध्ये प्रत्यक्षांत पहावयास सांपडते.

ओरिसा प्रांताचे हिंदी गव्हर्नर

हिंदुस्थान सरकारच्या युद्ध खात्याचे सेक्रेटरी, सर चंडलाल त्रिवेदी, ह्यांची ओरिसाचे गव्हर्नर म्हणून नेमणूक करण्यांत आली आहे. १९२० साली लॉर्ड सिंघ ह्यांस बिहारच्या गव्हर्नराची गादी मिळाली होती. सर्व प्रांतांपेक्षा ओरिसाच्या गव्हर्नराचा पगार सर्वांत कमी आहे. मद्रास, मुंबई, बंगाल, संयुक्त प्रांत ह्यांच्या गव्हर्नरास दरसाल किमान १ लक्ष, २० हजार रुपये पगार मिळतो. ओरिसाच्या गव्हर्नरास ६६ हजार रुपये मिळतात. पगार व भत्ते मिळून प्रत्येकी ५ लाखांपेक्षा अधिक रक्कम मद्रास, मुंबई व बंगाल ह्या प्रांतांच्या गव्हर्नरांस मंजूर आहे, ओरिसाच्या गव्हर्नरास मिळणारी तत्सम रक्कम १,०३,००० रुपये आहे.

स्फुट विचार

बँक ऑफ इंग्लंडच्या खरेदीची तयारी

बँक ऑफ इंग्लंड ही ग्रेट ब्रिटनची मध्यवर्ती बँक राष्ट्राच्या मालकीची करण्याचा आपला उद्देश मजूर मंत्रिमंडळाने मार्गेच जाहीर केला होता, त्यास अनुसरून आतां एक बिल पार्लमेंटांत मांडण्यांत येणार आहे. त्याचा मसुदा जाहीर झाला आहे. बँकेच्या सध्याच्या भागीदारांचे भाग प्रत्येक १०० पौंडांच्या भागाचे बदली ३% व्याजाचे ४०० पौंडांचे दीर्घ मुदतीचे सरकारी रोखे देऊन विकत घेईल. म्हणजे भागीदारांस सध्या १२% डि-डिव्हिडेंड मिळते, तेवढे व्याज मिळत राहील. बँकेचे भाग भांडवल १,४५,५३,००० पौंडांचे आहे, ते ब्रिटिश सरकारच्या फडणविशी खात्याच्या नावे वर्ग करण्यांत येऊन त्याचे बदली ५,८२,१२,००० पौंडांचे ३% व्याजाचे सरकारी रोखे देण्यांत येतील. बँकेचे डायरेक्टर, डेप्युटी गव्हर्नर व गव्हर्नर ह्यांची नेमणूक मंत्रिमंडळाच्या सल्ल्यास अनुसरून राजा करील. बँकेचा कारभार साधारणतः पूर्वत चालला तरी सरकारच्या फडणविशी खात्याकडे त्याची मुख्य सूत्रे राहतील. बँक ऑफ इंग्लंड सरकारने आपल्या ताब्यांत घेतली तरी प्रत्यक्ष वस्तुस्थितीस कायदेशीर स्वरूप देण्यापलीकडे त्यास महत्त्व नाही; कारण बँक व सरकार ह्यांच्या धोरणांत पूर्णपणे एकवाक्यता नाही, असे घडत नाही, असा अभिप्राय बँकेच्या राष्ट्रीयकरणावर मि. चर्चिल ह्यांनी व्यक्त केला होता. तथापि, मजूर मंत्रिमंडळ आपले व्यापक धोरण प्रत्यक्ष कृतीत उतरविण्याचा खरोखर प्रयत्न करील, त्यावेळीं बँक ऑफ इंग्लंडने सहकार्य केले नाही तर तेढ उत्पन्न होऊन भांडवलदार वर्ग, पार्लमेंटांत अशक्य झाले तर बँकेच्या मार्फत, मजूर मंत्रिमंडळाच्या योजना हाणून पाडू शकेल, अशा संभाव्य घटनेची वेळीच तरतूद करणे मजूर मंत्रिमंडळास आवश्यक वाटत आहे.

रेल्वे-मंत्र्यांचा आशावाद

सर एडवर्ड बेथॉल, हिंदुस्थान सरकारचे युद्धवाहतुक मंत्री, ह्यांनी लंडनमध्ये ईस्ट इंडियन असोसिएशनच्या एका सभेत बोलतांना हिंदी रेल्वेजनी युद्धामध्ये बजावलेल्या स्तुत्य कामगिरीचा गौरवपूर्वक उल्लेख केला आणि युद्धोत्तर काळातील त्यांच्या सुस्थितीविषयी आशावाद प्रकट केला. उत्तर आफ्रिकेतील रणांगणांस इंजिने व डबे पुरवून हिंदी रेल्वेजनी जे सहाय दिले त्याचा परिणामकारक उपयोग तेथे विजय मिळवण्यांत झाला ही गोष्ट अनेक सेनानींनी कबूल केली आहे तिचा निर्देश करून १९४२ च्या हिंदुस्थानातील अंतर्गत धामधुर्मांत रेल्वे नोकरांनी भयंकर अडचणींस न जुमानतां रेल्वेजचा व्यवहार चालू ठेवला ह्याबद्दल त्यांस धन्यवाद दिले. युद्धामध्ये हिंदी रेल्वेजचा विस्तार झालेला आहे आणि त्यांवर डागडुजी बरीच करावयाची असली तरी त्यांची सांपत्तिक स्थिति अत्यंत समाधानकारक असल्याचे त्यांनी सांगितले. युद्धापूर्वी ७,५०० इंजिने व २ लक्ष वाघिणींवर रेल्वेचे काम चाले. आतां १,४०० इंजिने व ५०,००० वाघिणींची त्यांत भर पडावयाची आहे. तिसऱ्या वर्गाच्या उताऱ्याच्या सोयीसाठी सुसकारक डबे पुरवण्याचे रेल्वे अधिकाऱ्यांनी ठराविले आहे असे सर एडवर्ड म्हणाले. युद्धपरिस्थितीत सामान्य जनतेने रेल्वे प्रवासांत ज्या अडचणी सोसल्या आणि व्यापारी व इतर लोकांचे जे हाल झाले, त्यांचा

उल्लेख वाहतुक मंत्र्यांच्या भाषणांत होता की नाही हे समजत नाही. रेल्वेजच्या युद्धकालीन कारभाराच्या ह्या अंगाचा निर्देश केला जाणे आवश्यक होते. तिसऱ्या वर्गाच्या प्रवाशांसाठी व्हावयाच्या सोयीविषयीचीं अभिवचने आजवर पुष्कळ देण्यांत आली आहेत. तीं कशी कृतीत उतरतात हे आतां पहावयाचे आहे. हिंदी रेल्वेजची सुस्थिति जनतेच्या स्वार्थत्यागामुळेच शक्य झाली आहे हे विसरून चालणार नाही.

औद्योगिक माहितीची विश्वसनीय आकडेवारी

शेती, कारखानदारी व व्यापार ह्यांच्या व्यवहारांतील उत्पादन व उत्पन्न, समाजातील निरनिराळ्या वर्गामध्ये होणारी राष्ट्रीय प्राप्तीची वाटणी इत्यादि संबंधांत हिंदुस्थानांत विश्वसनीय आकडेवार माहिती उपलब्ध नसल्याची अनेक वर्षांची जुनी तक्रार आहे. अशा माहितीच्या अभावी कोणतेही योजनात्मक धोरण आख्याच्या मार्गांत अडचण येते आणि प्रगतीसाठी विधायक कार्य हातीं घेणे कठिण होते ही सामान्य अनुभवाची गोष्ट आहे. युद्धोत्तर पुनर्घटनेच्या योजना तयार करतांना सरकारास ही नड तीव्रतेने भासली आहे आणि जरूर पडेल त्याप्रमाणे विशिष्ट माहिती गोळा करणे त्यास भाग पडले आहे. पुढारलेल्या देशांत आर्थिक व सामाजिक महत्त्वाच्या बाबींविषयीचे तपशीलवार व पद्धतशीर आकडे तयार करण्याची कायमची तज्ञांची व्यवस्था असते. हिंदुस्थान सरकारने प्रमुख धंद्यांविषयीची आकडेवार माहिती गोळा करण्याची तजवीज अंमलांत आणण्याचे आतां ठरवले आहे. डायरेक्टर ऑफ स्टॅटिस्टिक्स ह्या अधिकाऱ्याची त्यासाठी खास नेमणूक होईल आणि प्रमुख धंदेवाल्यांस स्वतःच्या कारखान्यांचे संबंधांत दर महिना ठराविक माहिती त्याजकडे पाठवावी लागेल. निरनिराळ्या ३४ धंद्यांचा अंतर्भाव प्रारंभी ह्या योजनेत होईल. १९४५ सालांत खुषीच्या पद्धतीने माहिती पुरवली जाईल. त्याच्या पुढील वर्षापासून माहिती देणे कायद्याच्या सक्तीचे क्षेत्रांत पडेल. सरकारने नियोजलेला उपक्रम तूर्त अत्यंत मर्यादित स्वरूपाचा आहे. देशाच्या आर्थिक व सामाजिक प्रश्नांचे आकलन होण्यास आकडेवार माहितीची व्यवस्था अधिक व्यापक करण्यांत येणे आवश्यक आहे.

अॅटॉमिक बाँब

अॅटॉमिक बाँबच्या अपूर्व संहारशक्तीचा परिणाम जपानला तात्काळ शरण येण्यास भाग पाडण्यांत झाला. पण लालो वसतीचीं शहरे निमिषार्धांत भस्मसात करू शकणारी असली विध्वंसक अस्त्रे प्रतिस्पर्धी राष्ट्रे एकमेकांविरुद्ध वापरून लागल्यास जगाचे पुढे काय होणार ह्याची चिंता विचारी लोकांस लागली आहे. शास्त्रीय व यांत्रिक शोध पुढे चालू राहणार आणि ते थांबवणे शक्य व इष्ट नाही. ह्या शोधांचा उपयोग मानवी जीवनाच्या सुधारणेकडेच करता येऊन त्यांच्या दुरुपयोगास बंदी कशी करता येईल हाच सरा प्रश्न आज जगापुढे आहे. प्रेसिडेंट ट्रूमन म्हणतात की अॅटॉमिक बाँबच्या मुळाशी असलेले शास्त्रीय तत्त्व हे काही गुपित नाही. त्याचा बाँब बनण्यास लागणारी साधने व सांपत्तिक सामर्थ्य मात्र अमेरिकेपाशी आहे तसे ते दुसऱ्या कोणत्याहि राष्ट्रास उपलब्ध होणे शक्य नाही. जगांत ह्यापुढे शांतता नांदावयाची असेल तर विध्वंसक साधनांवर नियंत्रण घालण्यांत येऊन ते राष्ट्रसंघाच्या हातीं देण्यांत आले पाहिजे अशी एक सूचना करण्यांत आली ती विचारांत आहे. आंतरराष्ट्रीय युद्धाची कल्पनाच नष्ट करण्याचा विडा संयुक्त राष्ट्रांनी उचलला असल्याने

जगाच्या निःशस्त्रीकरणावर आतां भर देण्यांत आला पाहिजे. अॅटॉमिक बॉम्बधील शक्तीचा उपयोग औद्योगिक प्रगतीकडे करतां येणें प्रमुख शास्त्रज्ञांस शक्य वाटत आहे आणि त्यांचे प्रयत्न सफल होतील तर मानवतेवर मोठे उपकार होतील. शस्त्राचा उपयोग मानवी दुःखाच्या निवारणार्थ करतां येतो, तसा तो मनुष्याच्या प्राणहरणाकडेहि केला जातो. तेव्हां, अॅटॉमिक बॉम्बसारख्या रानटी सुधारणांचा चांगला-वाईट विनियोग शास्त्रीय शोधांवर अवलंबून नसून त्यांचा अनिष्ट फायदा घेणाऱ्या राष्ट्रीय राजसत्तेवर ह्याची जबाबदारी सर्वस्वी पडते. मानवी हिताच्या दृष्टीनें ह्या सत्तेचें नियमन करण्याचा प्रश्न प्रमुख बलवान् राष्ट्रांनींच सोडवावयाचा आहे. प्रेसिडेंट ट्रूमन ह्यांनीं म्हटल्याप्रमाणें ह्यापुढें जगांत युद्ध होऊं देणें म्हणजे मानवतेच्या नाशास तयार होणें आहे.

महालिंगपूर सहकारी विणकर संघ अन्वलि.

वरील संघाचा उद्घाटन समारंभ महालिंगपूर येथें ता. ११/१४/५ रोजी सायंकाळीं ५ वाजतां मे. दिवाणबहादुर ए. एन. प्रधान, दिवाण सं. मुधोळ यांचे हस्ते मोठ्या थाटानें झाला. सदर प्रसंगीं संस्थानांतील प्रमुख अधिकारी, असेंब्ली प्रेसिडेंट राव. सालीमठ, रा. हट्टी वकील व बराचसा विणकर समुदाय हजर होता. प्रारंभी संघाचे सेक्रेटरी रा. मुरगोड यांनीं स्वागतपर भाषण करून विणकरवर्गाच्या अडचणी सभेपुढें मांडल्या व उद्घाटन करण्यास विनंती केली. यानंतर श्री. तांचे असि. रजिस्ट्रार यांनीं कोणत्या परिस्थितीत संघ स्थापन होत आहे व सभासदांवर कोणती जबाबदारी आहे व प्रामाणिकपणें काम करित राहिल्यास विणकर वर्गाचें व आपलें हित कसें होणार आहे याचें विवेचन केलें. यानंतर श्री. हट्टी वकील यांचें कानडीत विचारपरिप्लुत भाषण झाल्यावर अध्यक्षानां कोणत्या परिस्थितीत संघाचें काम सुरू झालें व त्याजवर पडणारी जबाबदारी याचें विवेचन करून प्रामाणिकपणाचें महत्त्व किती आहे याची विणकरवर्गांस जाणीव करून दिली व सरकारांतून अल्प व्याजानें रु. २००० मांडवल सूत-स्त्रेदीसाठीं मंजूर केलें आहे व त्यांतून सूत-स्त्रेदी करून दिल्यास विणकरवर्गांचें हित होऊन त्यांचा धंदा वाढेल अशी आशा व्यक्त केली. नंतर संघ उघडल्याचें त्यांनीं जाहीर केलें.

दि विजय टेक्स्टाइल्स लि., पुणे

(वार्षिक सभा : २८-१०-१९४५)

वरील कापडाच्या गिरणीस ३१ मार्च १९४५ अखेर संपलेल्या वर्षी ३,९११ रुपये निवळ नफा झाला. मॅनेजिंग एजंटांनीं आपल्या अलावन्सपैकी स्वतः होऊन सोडलेल्या १,३२० रुपयांचा त्यांत समावेश होतो. पूर्वीचा शिलक तोटा कमी करण्याकडे ह्या नफ्याचा विनियोग करण्यांत यावयाचा आहे. कामगारांचा संप, मजुरीत भरमसाट वाढ, नियंत्रित दरानें सूत मिळण्याची अडचण वगैरे कारणांमुळे गिरणी ह्यापेक्षा अधिक चांगला नफा दाखवूं शकली नाही. परंतु, "आतां ह्यापुढें आम्हांस चांगले दिवस दिसत आहेत आणि आणि चालू वर्षअखेर जास्त समाधानकारक आकडे दाखवूं शकूं" असा बोर्डास विश्वास वाटत आहे. कंपनीचें वसूल मांडवल ३४,३०० रुपये असून तिचेकडे १ लक्ष, ६१ हजारांच्या ठेवी वगैरे आहेत. गेल्या वर्षी कंपनीनें १,५२,०३२ रुपयांचा माल विकला. श्री. जी. डी. कवडीकर हे कंपनीचे मॅनेजिंग एजंट असून श्री. ग. वि. सावळेकर, बी. ए. हे चेअरमन आहेत.



व्ही. पी. बेडेकर
आणि सन्स लि.
मुंबई.
मसाल्याचे
व्यापारी
पुणे एजंटः—
द. ना. हेजाब

'अर्थ' ग्रन्थमाला.

- १ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
- २ हिंदुस्थानची रिझर्व्ह बँक
- ३ व्यापारी उलाढाली
- ४ सहकार



नोगी आणि कं. मुंबई ४

प्रगतिपथावरील नवा

मै ला चा — द ग ड

सन १९४४ मधील प्रगति

नव्या कामांत ७० टक्के वाढ

खर्चाचें प्रमाण फक्त १२%

— आपला विमा किंवा एजन्सी आजच घ्या —

दि औंध म्यूच्युअल लाइफ
अॅशुरन्स सोसायटी लि., पुणे.

आर. जी. साठे
सुपरिंटेंडेंट

व्ही. जी. जोशी
मॅनेजिंग डायरेक्टर



वर्ग पुस्तकें बंद

गोकाक १२-१०-४५ ते २५-१०-४५

नागपूर दि. ५-१०-४५

मुंबई शेअर बाजार
(वि. म. लिमये आणि मं. यांजकडून)

व्याज-वजा (xd)

गोकाक मिल्स रु. ५ दि. २९-१०-४५

नागपूर मिल्स रु. १५ दि. ६-११-४५

१९४४ मधील चढउतार	दिलेले व्याज † संश्लित S अंतिम	व्याज केंद्र मिळते	कंपनीचे नांव	मूल रु.	शुक्रवार १२/१०/४५
२३१५; १९१६	१२९-८-९	ऑगस्ट	टाटा डिफंड्स	३०	२२४१-४-०
४३५; ३६९	२३-०-०	ऑगस्ट	टाटा आर्दिनरी	७५	४१३-०-०
२२०१; १६९५	२५-०-०	मार्च-सप्टें.	बॉम्बे डारिंग	२५०	१९५२-८-०
७६५; ५३३	९-०-०	मार्च-सप्टें.	कोहिनूर	१००	६०२-०-०
६५३; ४७५	२२-०-०	मे	स्वदेशी	१००	५५४-०-०
४९८; ३६१	९-०-०	नोव्हें.-एप्रिल	नागपूर	१००	२५५-०-०
३७७; २६५	१५-०-०	एप्रिल	फिनले	१००	२८४-०-०
३९४; २८२	५-०-०	ऑक्टो.-एप्रिल	गोकाक	१००	२९८-०-०
३०५; २१८	१२-०-०	जाने.-जुलै	सिंथेक्स	५०	२९३-८-०
२-१०-६; ३-६	०-४-०	मार्च	अपोलो	२	३-१५-६
२१-१४; १३-४-६	०-१५-०	मे	इंडि. यु. ऑर्दि.	१०	१३-१३-६
४-९; २-७	०-३-०	मे	„ डिफंड्स	१	२-१३-६
१२७०; ६३०	३५-०-०	ऑगस्ट	इंदूर माळवा	१००	६९६-४-०
२५४; २१६	७-०-०	जानेवारी	असो. सीमेंट	१००	२२१-०-०
२५९; २१९	९-०-०	जानेवारी	बिलापूर शुगर	५०	२२२-०-०
५७५; ३७६	७-८-०	डिसेंबर	बॉम्बे बर्मा	१२५	५४८-१२-०
३८; २९-२	१-४-०	जानेवारी	शिंदिया स्टीम	१५	३७-३-०
			३ ३/४ रोबे	१००	१०२-५

आंध्रा व्हॅली रु. ३७-८५ दि. १०-१०-४५

बॉम्बे ट्रॅम रु. २-८-० दि. २३-१०-४५

टाटा ऑइल रु. २-१२ दि. २०-१०-४५

टाटा पॉवर रु. ४०-०-०५ दि. १७-१०-४५

जर्मनीच्या पराभवाची प्रमुख कारणे

(न्यूयॉर्क टाइम्समधील एका लेखाचा सारांश)

(१) १९४१-४२ मध्ये जर्मनीने आपल्या आफ्रिकेतील फौजांस पुरेशी कुमक पाठविली नाही. १९४१-४२ मध्ये ब्रिटिशांचा आफ्रिकेतील पराभव एक सुतावर लोंबकळत होता.

(२) पर्ल हार्वरवर जपानने हल्ला केल्यानंतर जर्मनीने अमेरिकेविरुद्ध युद्ध पुकारावयास नको होते. आपले अमेरिकेशी कांहीही मांडण नाही, असा पुकारा त्याने केला असता, तर अमेरिकेतील लोकमतावर त्याचा परिणाम झाला असता.

(३) १९४०-४१ मध्ये इंग्लंडवर स्वारी न करण्यांत जर्मनीची चूक झाली. त्यावेळी इंग्लंडची बचावाची मुळीच तयारी नव्हती.

(४) रशियाशी युद्ध पुकारल्याकारणाने, जर्मनीला दोन आघाड्यांवर लढावे लागले. जेवढी म्हटली जाते एवढी मात्र जर्मनीची अपेक्षा चुकीची नव्हती. १९४१ मध्ये मॉस्को जवळ जवळ पडले आणि १९४१ व १९४२ मध्ये रशियाचे कमालीचे नुकसान झाले. युद्ध चालू असतांना रशियाने नव्या फौजा उभारल्या आणि औद्योगिक उत्पादन वाढविले त्यास जगाच्या इतिहासांत तोड नाही.

(५) १९३९ साली युद्ध सुरू करण्यांतच जर्मनीची चूक झाली. आणखी एक वर्ष प्रचारांत आणि दमबार्जांत घालवून त्या अवधीत जर्मनीने आपली गुप्त अस्त्रे पूर्णवस्थेस नेली असती तर जर्मनीस सत्वर यश मिळाले असते. गुप्त अस्त्रांचा उपयोग फार उशीरा सुरू करण्यांत आला व त्यांचा माराही फार थोडा काळ टिकला.

माढा ता. सु. युनियनचे सुपरवायझर श्री. पानसरे
माढा ता. सुपरवायझिंग युनियनचे सुपरवायझर मि. पानसरे यांना सोलापूर डि. सेंट्रल बँकेने इन्स्पेक्टर म्हणून निवडून घेतले असल्याने ते माढा युनिअनमधून दुसरीकडे जात असल्यामुळे उपळाई खुर्द को. ऑ. सोसायटीतर्फे ता. १५-८-४५ रोजी त्यांचा सत्कार युनिअनचे चेअरमन मे. शाहुराव रंगराव पाटील यांचे अध्यक्षतेखाली झाला. उपळाई खुर्द सोसायटीने चालवि-लेल्या किराणा दुकानला त्यांनी वेळोवेळी भेट देऊन शेतकरी वर्गात व्यापारी आवड उत्पन्न करून दिली व शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले आहे, व तालुक्यातील लोकप्रिय पुढारी मे जी. डी साठे साहेब यांचे देखरेखीखाली काम करून शेतकऱ्यांत मिळून मिसळून मनमोकळेपणाने काम केले. असा कार्यकर्ता मनुष्य आमचे युनिअनमधून जात असल्याने त्याबद्दल जनतेस हळहळ वाटते, परंतु त्यांची बढती होऊन ते जात असल्याने त्याबद्दलही आनंद वाटत आहे.

पैसा आणि ज्ञान वाढवा !

श्रीमंत कसे व्हावे ?—संपत्तीचा सुंदर मार्गदर्शक किं. १॥ रु., यशाचा सूर्योदय—व्यापारांत नक्की यश मिळते किं. १॥ रु., काम आणि कामिनी—नैसर्गिक सौख्याचे सुंदर विवेचन करते किं. १॥ रु., मृत्युलोकचा प्रवास—अद्भुत कथानक ! किं. १ रु.

मेसर्स—विपट आणि मंडळी,
पो० कराड, जि. सातारा.

* श्रीलक्ष्मी टेक्स्टाइल मिल्स लि., भोर *

(भोर संस्थान)

अधिकृत भांडवल : १५ लाख रु.

विक्रीस काढलेले व खपलेले भाग : साडेआठ लाख रु.

—: बोर्ड ऑफ डिरेक्टर्स :—

श्रीमंत सरदार खंडेराव रामराव विंचूरकर, पुणे

श्री. गणेश रामचंद्र साठे

बिस्किट कारखानदार, पुणे.

श्री. हरीहर रामकृष्ण करंदीकर

लक्ष्मीरोड, पुणे.

श्री. दत्तात्रय बाळकृष्ण फाटक

पायोनियर डार्इंग हाऊस, पुणे.

श्री. माधव गणेश देसाई

एस. एन. राजर्षी कं. मुंबई-

वगैरे.

ही गिरणी १९४४ सालीं सुरू झाली. गिरणींत तूर्त फक्त सूत निघते. भोर संस्थानने या गिरणीला टेक्स्टाइल इंडस्ट्रीवद्दल भोर संस्थान हद्दीपुरत्या मोनापलीसारख्या खास सवलती दिल्या आहेत. भाटघर धरणानें उत्पन्न झालेल्या विजेच्या शक्तीवर ही गिरणी चालते. या मिलचे मॅनेजिंग एजन्टस दि भोर मरकंटाईल एजन्सी लि. (भोर) हे आहेत. या कंपनीचे सध्याचे डायरेक्टर, श्री. देसाई, फाटक व करंदीकर हे आहेत.

या गिरणीचे चालू भांडवलाकरितां, व वाढीकरितां ठेवी घेणें आहेत. ह्याबद्दल चौकशी मॅनेजिंग एजंटस, दि भोर मरकंटाईल एजन्सी लि. भोर यांजकडे करावी.

—: साठे बिस्किटे :—

ऑरेंज व श्रूसबरी

आतां स्थानिक ग्राहकांस अल्प प्रमाणांत मिळूं लागलीं. युद्धसमाप्ती झाली असल्याकारणानें परगांवचे ग्राहकांसहि हळू हळू मिळूं शकतील.

—साठे बिस्किट कं., पुणे २

तयार कपड्यांचे
व्यापारी

महिंद्रकर ब्रदर्स

गिरगांव, मुंबई नं. ४
व बुधवार चौक, पुणे.

हे पत्र पुणे, पेट माबुडा प. नं. ११५११ कार्यालय छापखान्यांत रा. विठ्ठल हरि बर्वे, यांनीं छापिलें व
ए. थॉपड शमन काळे, बी. ए., यांनीं 'दुर्गाविवास,' माबुडा, प. नं. १२७११३, पुणे शहर, येथें प्रसिद्ध केले.